30/11/2023

Οι ποιητάρηδες για τη Μονή του Αποστόλου Ανδρέα

/ Παράδοση

Του Κωστή Κοκκινόφτα

Σημαντικό ρόλο στην ευρεία διάδοση της φήμης της **Μονής του Αποστόλου Ανδρέα** και τη μετατροπή της σε παγκύπριο προσκύνημα διαδραμάτισαν τα άσματα για τις θαυματουργικές παρεμβάσεις του, που τραγουδήθηκαν στις μεγάλες πανηγύρεις και στις άλλες εκδηλώσεις του κυπριακού λαού, από τους ποιητάρηδες του νησιού. Οι λαϊκοί αυτοί ποιητές μετέτρεπαν σε αφηγηματικούς στίχους διάφορα γεγονότα, που σχετίζονταν είτε με την ιστορία του προσκυνήματος, είτε με θαύματα του Αγίου, και ακολούθως περιέρχονταν τις πόλεις και τα χωριά και τα τραγουδούσαν. Έχουν εντοπιστεί και καταγραφεί, από τους Φοίβο Σταυρίδη και Κώστα Γιαγκουλλή, για την περίοδο της Αγγλοκρατίας,

από το 1912 έως το 1959, 26 ποιητάρηδες, 25 άντρες και μία γυναίκα, οι οποίοι εξέδωσαν συνολικά 73 σχετικές «φυλλάδες», συνήθως οκτασέλιδες, κατάλογος των οποίων παρατίθεται στη συνέχεια, ενώ δεν λείπουν και οι επανεκδόσεις τους.

Οι ποιητάρηδες αυτοί κατάγονταν από χωριά, που βρίσκονται διάσπαρτα και στις έξι επαρχίες του νησιού, γενονός που αντικατοπτρίζει και την παγκύπρια απήχηση που απολάμβανε η Μονή. Πρόκειται για τους Χαράλαμπο Άζινο (1905-1979) από τη Φιλούσα Κελοκεδάρων, Χρίστο Αντωνόπουλο (1878-1957) από την Αρμίνου, Χρίστο Αρμοστή από το Γεράνι, Αναστάσιο Γρίβα (1889-1961) από την Επισκοπή Πάφου, Παρασκευά Ζαχαρούλα (1896-1966) από την Αραδίππου, Ανδρέα Ζυμπρή (γενν. 1923) από το Παλαιομέτοχο, Χαράλαμπο Ηλιάδη (1901-1960) από το Κοιλάνι, Αλέξανδρο Θεοδώρου από τις Πάνω Κυβίδες, Λεωνίδα Καραφωδιά (1901-1974) από τα Κελοκέδαρα, Νικόλαο Κουκάτη (1914-1994) από τη Φασούλα Λεμεσού, Λοϊζή Κουρουζιά (1884-1954) από την Αραδίππου, Ιωάννη Κυριακόπουλου (1891-1966) από το Μονάγρι, Ανδρέα Μαππούρα (1918-1997) από την Αραδίππου, Δημήτρη Μιχαήλ από την Πάφο, Ιωσήφ Μιχαήλ (1910-1963) από την Αγία Μαρίνα Σκυλλούρας, Αναστάσιο Νικολάου (1884- □□ από την Κάτω Λακατάμια, Αριστοτέλη Νικολάου (1898-1987) από τον Κάτω Πύργο, Χριστόφορο Παλαίση (1872-1949) από την Αυγόρου, Γαβριήλ Παναγιωτίδη από τον Κοντεμένο, Φίλιππο Παπαχαραλάμπους (1901-;) από την Επισκοπή Πάφου, Κυριάκο Πηλαβάκη (1902-1986) από το Φοινί, Χριστόδουλο Πτωχόπουλο (1878-1956) από το Ριζοκάρπασο, Κλεάνθη Σάββα (1870-1951) από τον Άγιο Μάμα, Χριστόδουλο Τζαπούρα (1846-1915) από την Κρήτου Τέρρα, Παντελή Χατζηγεωργίου από τον Άγιο Επίκτητο και Χριστίνα (Ανδριάνα) Χατζημιχαήλ (1902-;) από την Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου.

Τα 73 ποιητάρικα άσματα έγραψαν 23 ο Αριστοτέλης Νικολάου (ένα επανεκδόθηκε τέσσερις φορές, τέσσερα από δύο και έξι από μία), εννέα ο Λεωνίδας Καραφωδιάς (ένα επανεκδόθηκε), ανά πέντε οι Αναστάσιος Γρίβας (ένα επανεκδόθηκε τέσσερις φορές και ένα δύο) και Χαράλαμπος Άζινος (ένα επανεκδόθηκε), ανά τέσσερα οι Ιωάννης Κυριακόπουλος (δύο επανεκδόθηκαν από τρεις φορές) και Χριστόδουλος Πτωχόπουλος, ανά δύο οι Ανδρέας Μαππούρας (ένα επανεκδόθηκε), Χριστόφορος Παλαίσης (το ένα επανεκδόθηκε πέντε φορές και το άλλο δύο) και Κλεάνθης Σάββα, και ανά ένα οι Χρίστος Αντωνόπουλος, Χρίστος Αρμοστής, Παρασκευάς Ζαχαρούλας, Ανδρέας Ζυμπρής, Χαράλαμπος Ηλιάδης, Αλέξανδρος Θεοδώρου (επανεκδόθηκε), Νικόλαος Κουκάτης, Λοϊζής Κουρουζιάς, Δημήτριος Μιχαήλ, Ιωσήφ Μιχαήλ, Αναστάσιος Νικολάου, Γαβριήλ Παναγιωτίδης, Φίλιππος Παπαχαραλάμπους, Κυριάκος Πηλαβάκης, Χριστόδουλος Τζαπούρας, Παντελής Χατζηγεωργίου και Χριστίνα (Ανδριάνα) Χατζημιχαήλ.

Οι ποιητάρηδες περιέγραψαν με τη δύναμη του ποιητικού λόγου θαυμαστά

γεγονότα και παρεμβάσεις του Αποστόλου Ανδρέα, που συνέβησαν στην Κύπρο και μακριά από αυτήν, όπως στην Ελλάδα (υπ’ αριθμόν 19, 22, 23, 25, 35, 38, 67 και 70), στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου (υπ’ αριθμόν 28 και 46), στην Τουρκία (υπ’ αριθμόν 3, 12 και 14), στη Δαμασκό της Συρίας (υπ’ αριθμόν 9), στην Αυστραλία (υπ’ αριθμόν 53 και 55) και στην Ιαπωνία (υπ’ αριθμόν 10). Σύμφωνα με τις αφηγήσεις τους, ο Άγιος θαυματουργούσε κάποτε μόνος του και κάποτε μαζί με άλλους Αγίους, όπως την Παναγία του Κύκκου, τον Άγιο Νεόφυτο και τον Άγιο Παντελεήμονα (υπ’ αριθμόν 5), τον Σωτήρα Χριστό, την Παναγία του Κύκκου και την Αγία Ειρήνη (υπ’ αριθμόν 52), τον Σωτήρα Χριστό, την Παναγία και την Αγία Ειρήνη (υπ’ αριθμόν 55 και 56) τον Σωτήρα Χριστό και την Παναγία του Κύκκου (υπ’ αριθμόν 48 και 53), τον Σωτήρα Χριστό και την Παναγία (υπ’ αριθμόν 11, 49 και 59), τον Χρυσοσώτηρα της Ακανθούς και την Παναγία (υπ’ αριθμόν 24), τον Σωτήρα Χριστό και τον Άγιο Παντελεήμονα (υπ’ αριθμόν 50), τον Σωτήρα Χριστό (υπ’ αριθμόν 20 και 44), τον Άγιο Γεώργιο και τον Άγιο Θέρισσο (υπ’ αριθμόν 13), την Παναγία του Κύκκου (υπ’ αριθμόν 32, 41, 42 και 43), την Παναγία Κατωκοπιάς (υπ’ αριθμόν 30, 38, 40 και 70), την Παναγία (υπ’ αριθμόν 21 και 47) και την Αγία Ειρήνη (υπ’ αριθμόν 51).

Μερικά από τα άσματα αυτά αναφέρονται σε Μουσουλμάνους και περιγράφουν τη θεραπεία από τον Απόστολο μίας γυναίκας στην Τουρκία (υπ’ αριθμόν 3, 12 και 14) και ενός οθωμανόπαιδος στη Δαμασκό (υπ’ αριθμόν 9). Επίσης, κάποια άλλα περιγράφουν θαυμαστές παρεμβάσεις του στη ζωή Μουσουλμάνων της Κύπρου, όπως για την απόδωση του πραγματικού παιδιού σε δύο μάνες, μία Χριστιανή και μία «Τουρκού», όταν αυτά ανταλλάγηκαν κατά λάθος στο νοσοκομείο της Λευκωσίας (υπ’ αριθμόν 2), και την αποθεραπεία δύο Μουσουλμάνων από τα χωριά Κάτω Αμίαντος και Αμπελικού (υπ’ αριθμόν 17 και 29).

Αρκετά από τα ποιητάρικα άσματα, που γράφτηκαν στα χρόνια της Αγγλοκρατίας, αναφέρονται σε ένα θαυμαστό ιστορικό γεγονός, που συνέβη στα τέλη Μαρτίου του 1912 (αρχές Απριλίου, με βάση το νέο ημερολόγιο), όταν μια μητέρα από την Αλλαγιά της Μικράς Ασίας συνάντησε τον απωλεσθέντα γιο της, τον οποίο είχαν απαγάγει και εξισλαμίσει φανατικοί Τούρκοι. Το γεγονός αυτό συγκίνησε τους λαϊκούς ποιητές του νησιού, όπως τους Αναστάσιο Νικολάου, Χριστόφορο Παλαίση, Χριστόδουλο Πτωχόπουλο, Κλεάνθη Σάββα, Χριστόδουλο Τζαπούρα, και Παντελή Χατζηγεωργίου, που το ίδιο έτος εξέδωσαν σχετικές φυλλάδες (υπ’ αριθμόν 36, 60, 65, 69, 71 και 72), καθώς και τους δημοσιογράφους της εποχής, που δημοσίευσαν κείμενά τους στον κυπριακό τύπο. Σημειώθηκε ακόμη στο περίφημο «Χρονικό του χωριού Λύσης», ως ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα του έτους εκείνου. Τραγουδήθηκε επίσης και στα μεταγενέστερα χρόνια, όπως για παράδειγμα το 1957 από τον ποιητάρη Ανδρέα Μαππούρα, που το

επανακυκλοφόρησε τα έτη 1959, 1962, 1967, 1973 και 1978 (υπ’ αριθμόν 33). Θεωρήθηκε δε από όσους έγραψαν κείμενα για την ιστορία της Μονής, ως ένα από τα θαύματα του Αποστόλου, που συνέτειναν σε μεγάλο βαθμό στην επαύξηση της φήμης της ανάμεσα στους πιστούς.

Διαβάστε το υπόλοιπο κείμενο εδώ...